

سنجش سواد مالی کارکنان شرکت توزیع برق یزد و رابطه آن با رفاه مالی، جسمی و ذهنی آن ها

زهرا فلاحتی

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران. (نویسنده مسئول).
falahatizahra37@gmail.com

دکتر محمود معین الدین

دانشیار گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.
Mahmoudmoein@gmail.com

دکتر سهیلا شهرستانی

استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران.
S.shahrestany@yahoo.com

چکیده

نیاز به دستیابی به سطحی از رفاه یکی از اهداف اصلی مردم جامعه به حساب آمده که بخش مهمی از آن تحت تاثیر مسائل و امور مالی می باشد. شرایط مالی زندگی جاری و آینده افراد را در موقعیت های شغلی مختلف شامل می شود و این مسئله آن ها را وادار می نماید تا به واسطه مدیریت بهینه و کارآمد منابع مالی خود بتوانند علاوه بر تامین رفاه مالی خود تا حدی از میزان دغدغه ها و نگرانی های ذهنی و فشارهای جسمی که ممکن است به خاطر مشکلات مالی ایجاد شوند، بکاهند. سواد و دانش مالی افراد پیش آیندی برای رفاه افراد از جنبه های مختلف بوده به این دلیل که به آن ها در درک مسائل و امور مالی و انجام اقدامات درست در موقعیت کمک می کند. بر همین اساس؛ هدف از انجام این تحقیق بررسی رابطه بین سواد مالی با رفاه مالی، جسمی و ذهنی می باشد. این پژوهش از حیث هدف کاربردی و از جهت ماهیت و روش پژوهش به شکل توصیفی از نوع همبستگی و به صورت پیمایشی با رویکرد کتابخانه ای- میدانی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کارکنان شرکت توزیع برق یزد بوده که تعداد ۱۷۵ نفر بر اساس قاعده ۵ برابری تعداد سنجه های پرسشنامه و با روش نمونه گیری در دسترس در این تحقیق مشارکت داشته اند. ابزار پژوهش جهت گردآوری داده ها، پرسشنامه استاندارد برگرفته از منابع معتبر بوده و تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS22 و آزمون فرضیه ها با تکنیک مدل سازی معادلات ساختاری و نرم افزار AMOS انجام شده است. یافته های این پژوهش گویای این است که سواد مالی بر رفاه مالی رابطه معنادار و مثبتی دارد. سواد مالی بر رفاه جسمی تاثیر مثبت و معناداری دارد. رابطه معنادار و مثبتی بین سواد مالی و رفاه ذهنی وجود دارد.

واژگان کلیدی: سواد مالی، رفاه مالی، رفاه جسمی، رفاه ذهنی.

مقدمه

هر فرد در زندگی شخصی خود ناگزیر به مواجهه با امور مالی و اقتصادی است و به نوعی می توان بیان داشت که ابعاد و جنبه های مختلفی از زندگی انسان به مدیریت کارآمدی مسائل مالی بستگی دارد. بسیاری از افراد ممکن است به واسطه سروکار داشتن با چالش های مالی در زندگی خود دچار برخی از تعارضات و آسیب های ذهنی و جسمی شده و این باور را داشته باشند که از نظر اقتصادی در شرایط ثبات قرار ندارند. دستیابی به سطحی از رفاه و بهزیستی مالی یکی از اهداف اصلی زندگی بوده که هم زندگی جاری و حتی آینده فرد را تحت تاثیر قرار می دهد. افراد همیشه خواستار این هستند که با استفاده از منابع درآمدی خود بتوانند روال عادی زندگی خود را مدیریت و کنترل نموده و در عین حال از آنچه که در

آینده دور و یا نزدیک پیش خواهد آمد نگران نباشند. از سوی دیگر؛ مشکلات مالی افراد را در موقعیتی قرار خواهد داد که سطح رضایت از زندگی و همچنین آرامش ذهنی آن‌ها کاهش یافته و این فشارها می‌تواند تاثیرات خود را در قالب آسیب‌های روان‌تنی نشان دهد. در همین راستا؛ هر فرد با داشتن سطحی از دانش و اطلاعات و سواد مالی و آگاهی از چگونگی پس‌انداز و هزینه نمودن در زندگی به شکل مطلوب می‌تواند علاوه بر تامین رفاه مالی خود، از بروز آسیب‌ها و مشکلات جسمی و ذهنی جلوگیری کند.

بیان مسئله

در همه جای دنیا افراد برای بهبود زندگی مالی خود تلاش می‌کنند. آن‌ها در طول زندگی خود تصمیمات ملی مختلفی مانند خرج، پس‌انداز، استقراض و غیره را اتخاذ نموده تا دارایی‌های خود را افزایش دهند و از منابع خود محافظت کنند و در نهایت از این طریق بهبود وضعیت مالی، رفاه و سلامتی خود را تضمین نمایند. با این حال؛ تصمیمات مالی در صورتی که مبتنی بر یک معیار درست نباشد می‌تواند به طور خاص چالش برانگیز باشد. در دنیای امروز به دلیل رشد اقتصاد جهانی، پیشرفت تکنولوژی و رشد محصولات و خدمات مالی مانند دسترسی آسان به وام، افراد شاهد تغییر سریع در سیستم‌ها و روندهای مالی هستند. در صورتی که رفتار مالی متناسبی در این شرایط از خود بروز ندهند، به راحتی می‌توانند در یک وضعیت اقتصادی نامناسب گرفتار شوند. به نوعی می‌توان بیان داشت که مشکلات مالی این پتانسیل را دارد که نه تنها بر یک فرد بلکه بر اقتصاد به طور کلی تأثیر منفی بگذارد (سهرات^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

رفاه مالی حالتی است که فرد بتواند نیازهای خود را برآورده کند و از زندگی خود لذت ببرد و با هزینه‌های پیش‌بینی نشده کنار بیاید. در نتیجه افزایش ثروت مالی باعث کاهش فقر می‌شود و بر بسیاری از جنبه‌های زندگی انسان تأثیر می‌گذارد (عضدین^۲ و همکاران، ۲۰۲۲). برای دستیابی به رفاه مالی، فرد در تلاش است تا به خوبی خود را مهیا نموده تا نیازهای حال و آینده زندگی را برآورده کند، نسبت به آینده احساس امنیت کرده و برای مقابله با شرایط اضطراری پیش‌بینی نشده در آینده آماده باشد (پرندگاست^۳ و همکاران، ۲۰۱۸). از این رو، علاوه بر درآمد و پس‌انداز فعلی و ثباتی که فرد احساس می‌کند؛ امنیت و رفاه مالی وی به درک فردی از درآمد، مصرف و الگوهای پس‌انداز و داشتن آگاهی در مورد شاخص‌های مالی و بهره‌برداری از مهارت، کارآمدی و دانش خود در حوزه‌های مالی بستگی دارد (پراکاش^۴ و همکاران، ۲۰۲۲).

سطوح پایین رفاه مالی معمولاً به عنوان یک شاخص بالقوه و قابل توجه برای بسیاری از ویژگی‌های منفی مانند سطوح پایین رفاه در نظر گرفته می‌شود و همچنین بر سلامت روحی و جسمی فرد تأثیر می‌گذارد (عضدین و همکاران، ۲۰۲۲). رفاه ذهنی به سلامت شناختی، رفتاری و عاطفی اشاره دارد. این مفهوم بیانگر همه چیز در مورد نحوه تفکر، احساس و رفتار افراد است. اصطلاح رفاه ذهنی به معنای عدم وجود اختلال روانی و ذهنی استفاده می‌شود. وضعیت سلامتی یک فرد نه تنها شامل سلامت جسمانی، بلکه مهمتر از آن، سلامت ذهنی و روانی نیز می‌شود (تیسو^۵ و همکاران، ۲۰۲۰). بسیاری از مستندات تاکید داشته‌اند که شرایط مالی نامطلوب می‌تواند باعث عدم رضایت از زندگی شده و سلامت جسمی و روانی افراد را به شکلی منفی تحت تأثیر قرار دهد. هرگونه استرس و پریشانی مالی و عدم توانایی در مدیریت این

¹ Sehwat

² Azudin

³ Prendergast

⁴ Prakash

⁵ Tisu et al

شرایط فرد را آسیب‌پذیر نموده و با گذر زمان باعث مشکلات روان‌تنی برای افراد خواهد شد (بیالووسکی^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

سواد مالی به افراد این امکان را می‌دهد که پول خود را به طور موثر و واضح مدیریت کنند، تصمیمات سرمایه‌گذاری مناسب اتخاذ کنند، رفتار خود را به سمت پس انداز هدایت کنند و از محصولات و خدمات مالی جدید در دسترس بهره ببرند. افراد با سواد مالی می‌توانند ریسک را کاهش داده و سرمایه‌گذاری‌های خود را متنوع کنند (آبرو و مندز^۲، ۲۰۱۰). سواد مالی یا آگاهی در اقتصاد امروزی به ویژه در کشورهای در حال توسعه ضروری است. افراد باید مهارت‌ها و دانش مالی را به دست آورند تا توانایی خود را در اتخاذ تصمیمات عقلایی سرمایه‌گذاری بهبود بخشند (الشبامی و آلدیانی^۳، ۲۰۲۲). سواد مالی به دلیل اهمیتی که دارد در سال‌های اخیر مورد توجه گروه‌های مختلف فعال در حوزه‌های بازارهای مالی و همچنین دولت‌ها قرار گرفته است. اهمیت ارتقاء سواد مالی به دلیل عوامل متعددی از جمله تغییرات در وضعیت اقتصادی و جمعیتی، بازارهای مالی پیچیده و توسعه بازارهای مالی جدید مورد تاکید قرار گرفته است (سراج^۴ و همکاران، ۲۰۲۲). سواد مالی دانش مفاهیم اساسی مالی و توانایی انجام محاسبات ساده و دانش و کاربرد آن در انجام امور مالی در سطح شخصی را پشتیبانی می‌کند و توانایی مالی، آموزش و آگاهی فرد را نشان می‌دهد که در بروز رفتارهای درست مالی تجلی می‌یابد (انصاری و همکاران، ۲۰۲۲). سواد مالی بیانگر ترکیبی از آگاهی، دانش، مهارت، نگرش و رفتار لازم برای تصمیم‌گیری صحیح مالی و در نهایت دستیابی به رفاه مالی فردی است (خان^۵ و همکاران، ۲۰۲۲). سواد مالی برای اینکه فرد بتواند تصمیمات مالی بهتری بگیرد و مسائل مالی مختلف مانند استفاده از خدمات مالی مختلف را مدیریت کند مهم است. امروزه افراد به دلیل نوع تعاملات خود با محیط اجتماعی و سروکار داشتن با مسائل مالی نیازمند داشتن نگرش مناسب برای تصمیم‌گیری مالی، درک مالی و سواد مالی هستند تا رفتارهای مناسبی را بر حسب موقعیت و سروکار داشتن با شرایط عدم اطمینان و ریسک از خود نشان دهند (سینگ و شارما^۶، ۲۰۲۱).

با توجه به مباحث مطرح شده، این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال است که سطح سواد مالی کارکنان شرکت توزیع برق یزد به چه میزان است و آیا سواد مالی بر رفاه مالی، ذهنی و جسمی آنها تاثیرگذار هست یا خیر.

اهمیت و ضرورت پژوهش

دستیابی به رفاه و حفظ آن در بین افراد جامعه به طور عام و گروه‌های خاص در اقتصاد امروز مستلزم آگاهی مالی است. افراد باید دانش و مهارت‌های مالی لازم را برای بهبود توانایی خود در تصمیم‌گیری‌های مهم مالی کسب کنند. جوامعی که سطح سواد مالی بالایی دارند افرادی را رشد خواهند داد که توانایی بیشتری در تصمیم‌گیری‌های مالی درست داشته که این مسئله رفاه مالی و مسائل ذهنی و در عین حال روحی و جسمی آن‌ها را تحت تاثیر قرار خواهد داد (الشبامی و آلدیانی، ۲۰۲۲). مدیریت امور مالی شخصی و کنار آمدن با نیازهای مالی برای رفاه یک فرد و خانواده آن‌ها و در کل اقتصاد همواره مورد تاکید بوده است (سهرافات و همکاران، ۲۰۲۱). سطح پایین رفاه مالی ارتباط نزدیکی با پیامدهای منفی سلامت دارد. به نوعی می‌توان بیان داشت که سلامتی و وضعیت روانی و جسمی یک فرد می‌تواند تحت تأثیر وضعیت مالی آنها باشد (سینگ و مالیک، ۲۰۲۲).

¹ Bialowolski

² Abreu & Mendes

³ Alshebami & Aldhyani

⁴ Seraj

⁵ Khan

⁶ Singh & Sharma

مشکلات مالی ممکن است تعاملات اجتماعی، پریشانی عاطفی و رضایت از زندگی و حتی سلامت جسمی را به شکلی منفی تحت تاثیر قرار دهد (ایرامانی و لطفی^۱، ۲۰۲۱). بسیاری از افراد جوامع در حال توسعه امروزه مشکلاتی مانند افسردگی، فرسودگی و مشکلات عاطفی و جسمی را از خود بروز داده که دلیل و مبنای مشخصی برای آنها وجود نداشته ولی در عین حال می‌تواند عوامل استرس‌زای مالی را به عنوان عامل تاثیرگذار مد نظر قرار داد ولی مبنای علمی و پژوهشی خاصی برای این مسائل وجود ندارد (بیالووسکی و همکاران، ۲۰۲۱).

رفاه مالی به عنوان داشتن کنترل بر امور مالی جاری، ظرفیت تحمل شوک‌های مالی، ظرفیت دستیابی به اهداف مالی و آزادی مالی برای زندگی و لذت بردن از زندگی را افزایش می‌دهد ولی با این حال به میزان زیادی تحت تاثیر خانواده، اجتماع و شرایط اجتماعی قرار داشته و بر همین اساس نوع ادراک افراد نسبت به آن متفاوت است و بر همین اساس از یک چارچوب تاثیرگذار معین تبعیت نمی‌کند (عضدین و همکاران، ۲۰۲۲). بانک جهانی (۲۰۱۳) خاطر نشان می‌کند که سیاست‌گذاران در سطح جهانی نگران این هستند که چگونه رفاه مالی خانوارها را می‌توان برای تقویت بخش مالی و افزایش ثبات آن بهبود بخشید. علیرغم نیاز روزافزون به درک پیش‌آیندهای رفاه مالی، تحقیقات محدودی تاکنون در این زمینه انجام شده است (کالینز و اوربان^۲، ۲۰۲۰). در همین راستا؛ شناسایی ویژگی‌های شخصیتی، دانش یا رفتارهایی که به برخی از افراد کمک می‌کند تا در زمان‌های سخت تحمل کنند و در زمان‌های خوب در مقایسه با دیگران در موقعیت‌های مشابه شکوفا شوند، ضروری است (سهرافات و همکاران، ۲۰۲۱).

یکی از معضلات امروز جامعه ایران عدم باور افراد به داشتن رفاه مالی و همچنین مبتلا بودن به برخی از مشکلات جسمی و ذهنی به دلیل فشارهای مالی و اقتصادی می‌باشد. این مسئله در طیف‌های مختلف مردم قابل مشاهده بوده که به نوبه خود تاثیرات منفی را بر آنها داشته است. توجه به این نکته حائز اهمیت است که ریشه بسیاری از چنین مشکلاتی عدم توانایی درست افراد در مدیریت منابع مالی خود بوده به شکلی که نداشتن دانش و اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری‌های مالی، اختصاص بودجه در زندگی شخصی، عدم کنترل بر هزینه‌ها و .... به مرور زمان افراد را با چالش‌های متعددی روبرو خواهد نمود. لذا انجام پژوهش حاضر با توجه به اینکه در برگیرنده جمیع ابعاد رفاه (مالی، ذهنی و جسمی) است و تاثیرات سواد مالی بر هر یک از این ابعاد را مورد بررسی قرار می‌دهد، ضروری به نظر می‌رسد و نتایج حاصل از آن را در عمل در راستای بهبود رفاه کارکنان می‌توان به کار گرفت.

فرضیه‌های پژوهش

- فرضیه (۱): سواد مالی بر رفاه جسمی تاثیر معناداری دارد.
- فرضیه (۲): سواد مالی بر رفاه مالی تاثیر معناداری دارد.
- فرضیه (۳): سواد مالی بر رفاه ذهنی تاثیر معناداری دارد.

پیشینه پژوهش

در سطح داخلی

علیرضائی و محمودزاده (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان بررسی تاثیر سواد مالی سرمایه‌گذاران بر رفاه مالی با توجه به نقش میانجی توانمندی مالی که در سطح ۳۸۴ نفر از کارگزاران بورس اوراق بهادار انجام شده است به بررسی رابطه بین این متغیرها پرداخته‌اند. ابزار تحقیق پرسشنامه بوده و تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون روابط با استفاده از نرم‌افزار SPSS و

¹ Iramani & Lutfi

² Collins and Urban

روش مدل سازی معادلات ساختاری و نرم افزار AMOS انجام شده است. یافته های پژوهش نشان می دهد که سواد مالی سرمایه گذاران بر رفاه مالی آنها تاثیر دارد. سواد مالی سرمایه گذاران بر توانمندی مالی آنها تاثیر دارد. توانمندی مالی بر رفاه مالی سرمایه گذاران تاثیر دارد. توانمندی مالی بر ارتباط بین سواد مالی سرمایه گذاران و رفاه مالی آنها نقش میانجی دارد.

کیایی و همکاران (۱۴۰۱) در تحقیقی با عنوان بررسی نقش میانجیگری رضایت مالی در ارتباط بین سواد مالی و کیفیت زندگی در سالمندان بازنشسته شهر قزوین که در سطح ۲۷۰ نفر از سالمندان بازنشسته در شهر قزوین انجام شده است رابطه بین این متغیرها را مورد آزمون قرار داده اند. ابزار تحقیق پرسشنامه بوده و تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون روابط با استفاده از نرم افزار SPSS و روش مدل سازی معادلات ساختاری و نرم افزار MPLUS انجام شده است. یافته های تحقیق گویای آن است که سواد مالی به طور مستقیم و با در نظر داشتن نقش میانجی رضایت مالی بر کیفیت زندگی سالمندان تاثیر معنادار و مثبتی دارد.

محمدی و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله ای تحت بررسی تاثیر سوگیری رفتاری خودکنترلی بر رفتار مالی و رفاه مالی از طریق نقش تعدیل گر سواد مالی در بورس اوراق بهادار تهران که در سطح فعالان در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است رابطه بین این متغیرها را مورد آزمون قرار داده اند. ابزار تحقیق پرسشنامه بوده و تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون روابط با بهره گیری از نرم افزار SPSS و تکنیک مدل سازی معادلات ساختاری و نرم افزار PLS انجام شده است. یافته های پژوهش نشان می دهد که خودکنترلی بر رفتار مالی و رفاه مالی تاثیر معنادار و مثبتی دارد. سواد مالی رابطه بین خودکنترلی با رفاه مالی و رفتار مالی را تعدیل می کند.

مهدی دخت (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان ارتباط بین سواد مالی و رفاه مالی کارکنان شهرداری منطقه ۱ شهرستان خرم آباد که با حجم نمونه ای برابر با ۱۳۷ نفر انجام شده است به بررسی رابطه بین این متغیرها پرداخته اند. ابزار تحقیق پرسشنامه بوده و تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون روابط با استفاده از نرم افزار SPSS و روش رگرسیون انجام شده است. یافته های تحقیق نشان می دهد که بین سواد مالی کارکنان و رفاه مالی مالی رابطه مستقیم و معناداری دارد. بین کسب درآمد، پس انداز و سرمایه گذاری با رفاه مالی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد و بین بیمه و بازنشستگی با رفاه مالی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. بین خرج و استقراض با رفاه مالی رابطه معناداری وجود ندارد.

در سطح بین المللی

ژانگ و چارتجی^۱ (۲۰۲۳) در مقاله ای تحت عنوان رفاه مالی در ایالات متحده: نقش سواد مالی و استرس مالی که در سطح ۱۲۶۷۱ نفر از افراد بزرگسال در کشور آمریکا انجام شده است رابطه بین سواد مالی با رفاه مالی را به طور مستقیم و با در نظر داشتن نقش میانجی رضایت مالی مورد بررسی قرار داده اند. ابزار تحقیق پرسشنامه بوده و تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون روابط با استفاده از نرم افزار SPSS و روش مدل سازی معادلات ساختاری و نرم افزار AMOS انجام شده است. یافته های تحقیق گویای آن است که سواد مالی بر استرس مالی تاثیر معنادار و منفی و بر رفاه مالی تاثیر مثبت و معنادار دارد. استرس مالی بر رفاه مالی تاثیر منفی و معنادار دارد. استرس مالی رابطه بین سواد مالی با رفاه مالی را میانجی گری می کند.

عبید و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیق با عنوان نقش سواد مالی در دستیابی به رضایت مالی از طریق رفاه مالی که در سطح ۳۶۰ نفر از شهروندان در کشور عراق انجام شده است رابطه بین این متغیرها را مورد آزمون قرار داده اند. ابزار تحقیق پرسشنامه بوده و تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون روابط با استفاده از نرم افزار SPSS و روش مدل سازی معادلات

¹ Zhang & Chatterjee

ساختاری و نرم افزار PLS انجام شده است. یافته‌های تحقیق گویای آن است که سواد مالی به طور مستقیم و با توجه به نقش میانجی رفاه مالی بر رضایت مالی تاثیر معنادار و مثبتی دارد.

لون و بهات^۱ (۲۰۲۲) در مقاله‌ای تحت عنوان تاثیر سواد مالی بر رفاه مالی، نقش واسطه‌ای خودکارآمدی مالی که در سطح ۲۰۳ نفر از اعضا دانشکده کسب و کار در منطقه کشمیر کشور هند انجام شده است رابطه بین سواد مالی (دانش، تجربه، مهارت) با خودکارآمدی مالی و تاثیر آن بر رفاه مالی را مورد آزمون قرار داده‌اند. ابزار تحقیق پرسشنامه بوده و تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون روابط با بهره‌گیری از نرم افزار SPSS و روش مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم افزار AMOS انجام شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که دانش مالی، تجربه مالی، مهارت مالی بر خودکارآمدی مالی تاثیر معنادار و مثبتی دارند. خودکارآمدی مالی با رفاه مالی رابطه مثبت و معناداری دارد.

صبری و همکاران^۲ (۲۰۲۲) در تحقیق تحت عنوان اثر میانجی رفتار مالی بر رابطه بین رفاه مالی ادراک شده و عوامل آن در میان بزرگسالان جوان کم درآمد در مالزی که در حجم نمونه‌ای برابر با ۴۸۲ نفر از جوانان مناطق مختلف در کشور مالزی انجام شده است رابطه بین درآمد، تحصیلات، دانش مالی و حوزه کنترل درونی با رفاه مالی به طور مستقیم و با در نظر داشتن نقش میانجی رفتار مالی پرداخته‌اند. ابزار پژوهش پرسشنامه بوده و تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون روابط با استفاده از نرم افزار SPSS و روش مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم افزار AMOS انجام شده است. نتایج پژوهش حاکی از این است که درآمد، تحصیلات، دانش مالی و حوزه کنترل درونی با رفاه مالی به طور مستقیم و با توجه به نقش میانجی رفتار مالی تاثیر معنادار و مثبتی دارند.

سینگ و شارما (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان تاثیر سواد مالی بر رفاه مالی که در سطح ۲۵۰ نفر از افراد سرپرست خانوار در یکی از شهرهای کشور هند انجام شده است به بررسی رابطه بین این دو متغیر پرداخته‌اند. ابزار تحقیق پرسشنامه بوده و تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون روابط با استفاده از نرم افزار SPSS و روش رگرسیون خطی انجام شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که سواد مالی بر رفاه مالی تاثیر معنادار و مثبتی دارد.

طاهر^۳ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان سواد مالی و رفاه مالی مصرف کنندگان استرالیایی: یک مدل میانجیگری تعدیل شده از تکانشگری و قابلیت مالی به بررسی رابطه بین سواد مالی با رفاه مالی به صورت مستقیم و با توجه به نقش میانجی قابلیت مالی پرداخته‌اند. جامعه آماری تحقیق شامل افراد سرپرست خانوار در کشور استرالیا بوده که تعداد ۲۰۱۶ نفر از آن‌ها در این تحقیق مشارکت داشته‌اند. ابزار تحقیق پرسشنامه بوده و تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون روابط با استفاده از نرم افزار SPSS و Macroprocess انجام شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که سواد مالی به طور مستقیم و با در نظر داشتن نقش میانجی قابلیت مالی بر رفاه مالی تاثیر معنادار و مثبتی دارد.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر ماهیت به صورت توصیفی و از شاخه پیمایشی می‌باشد و با توجه به این مسئله که به سنجش سواد مالی کارکنان شرکت توزیع برق یزد و رابطه آن با رفاه مالی، جسمی و ذهنی آن‌ها می‌پردازد و نتایج حاصل از آن از جهات گوناگون می‌تواند به ارتقا سطح دانش و اطلاعات در مورد نقش قابلیت و سواد مالی و اتخاذ تصمیمات درست و مدیریت بهینه پول در ادراکات رفاه مالی و همچنین مباحث مرتبط با رفاه جسمی و ذهنی کمک نماید از لحاظ هدف کاربردی و به واسطه گردآوری داده‌ها در یک بازه زمانی معین یکساله از نوع مقطعی و نیز با مدنظر قرار دادن محتوا و

¹ Lone & Bhat

² Sabri et al

³ Tahir

نوع مسئله و سوالات پژوهش در مورد متغیرها و بررسی رابطه متقابل بین آن‌ها از نوع همبستگی و به لحاظ گردآوری داده‌ها از نوع میدانی- کتابخانه‌ای می‌باشد.

توصیف متغیرهای جمعیت شناختی

در این پژوهش ۱۷۵ نفر از کارکنان شرکت توزیع برق یزد شرکت کرده بودند که به پرسشنامه‌های پژوهش پاسخ داده بودند. نتایج توصیف متغیرهای جمعیت‌شناسی در جداول (۱) تا (۴) نشان داده شده است.

توصیف جنسیت

جدول (۱): توزیع فراوانی گروه نمونه بر حسب جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
زن	۵۸	۳۳%
مرد	۱۱۷	۶۷%
جمع	۱۷۵	۱۰۰%

جدول (۱) جنسیت پاسخگویان را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود ۳۳ درصد (۵۸ نفر) از کارکنان زن و ۶۷ درصد از آنها مرد (۱۱۷ نفر) بوده‌اند.

توصیف سن

جدول (۲): توزیع فراوانی گروه نمونه بر حسب سن

سن	فراوانی	درصد فراوانی
۲۵-۳۵ سال	۳۳	۱۹%
۳۶-۴۵ سال	۶۱	۳۵%
۴۶-۵۵ سال	۷۲	۴۱%
بالای ۵۵ سال	۹	۵%
جمع	۱۷۵	۱۰۰%

جدول (۲) سن پاسخگویان را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود بیشترین افراد شرکت کننده دارای سن ۴۶ تا ۵۵ سال بوده است (۴۱٪) و بعد از آن، سن ۳۶ تا ۴۵ سال (۳۵٪) بیشترین فراوانی را داشتند. ۱۹٪ دارای سن ۲۵ تا ۳۵ سال و ۵٪ سن بیشتر از ۵۵ سال داشته‌اند.

توصیف تحصیلات

جدول (۳): توزیع فراوانی گروه نمونه بر حسب تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی
فوق دیپلم	۵	۳%
لیسانس	۹۵	۵۴%
فوق لیسانس	۶۸	۳۹%
دکتری	۷	۴%
جمع	۱۷۵	۱۰۰%

جدول (۳) تحصیلات پاسخگویان را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود ۵۴ درصد از کارکنان لیسانس (۹۵ نفر)، ۳۹٪ فوق لیسانس (۶۸ نفر) و ۳ درصد فوق دیپلم (۵ نفر) و ۴٪ دارای تحصیلات دکتری (۷ نفر) بودند.

توصیف درآمدی

جدول (۴): توزیع فراوانی گروه نمونه بر حسب سابقه کاری

درآمد (میلیون تومان)	فراوانی	درصد فراوانی
کمتر از ۸ میلیون	۷	۴٪
بین ۸ تا ۱۰ میلیون	۴۲	۲۴٪
بین ۱۱ تا ۱۳ میلیون	۷۰	۴۰٪
بین ۱۴ تا ۱۶ میلیون	۳۵	۲۰٪
بیشتر از ۱۶ میلیون	۲۱	۱۲٪
جمع	۱۷۵	۱۰۰٪

جدول (۴) درآمد پاسخگویان را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود ۴۰ درصد از کارکنان درآمد بین ۱۱ تا ۱۳ میلیون (۷۰ نفر) داشتند. ۲۴٪ بین ۸ تا ۱۰ میلیون (۴۲ نفر) و ۲۰ درصد بین ۱۴ تا ۱۶ میلیون (۳۵ نفر) و ۱۲٪ دارای درآمد بیشتر از ۱۶ میلیون (۲۱ نفر) و ۴٪ کمتر از ۸ میلیون تومان (۷ نفر) داشتند.

توصیف متغیرهای پژوهش

جدول (۵) به توصیف متغیرهای پژوهش از منظر آماره‌های مرکزی و پراکندگی پرداخته است. در این جدول شاخص‌ها میانگین، میانه، انحراف معیار متغیرها را بررسی شده است

جدول (۵): شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	مد	انحراف معیار
سواد مالی	۳,۴۸۹	۳,۶	۳,۶	۰,۸۳۷
رفاه مالی	۳,۴۸۳	۳,۶	۴,۰	۰,۹۱۶
رفاه ذهنی	۳,۸۷۰	۴,۰	۴,۰	۰,۷۲۴
رفاه جسمی	۳,۴۳۲	۳,۴	۳,۰	۰,۷۵۴

بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها

محقق که قصد استفاده از معادلات ساختاری را دارد باید تعیین کند از کدام نسل برای تحلیل داده‌های خود استفاده می‌کند. به بیان دیگر باید تعیین کند استفاده از کدامیک رویکردهای SEM، نتایج تحلیل داده‌ها صحیح و معتبرتر است. دو رویکرد برای مدلسازی معادلات ساختاری وجود دارد.

(۱) رویکرد کوواریانس محور.

(۲) رویکرد واریانس محور.

یکی از مواردی که در انتخاب رویکرد SEM باید رعایت شود، نرمال بودن توزیع داده‌ها است. اگر داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار و حجم نمونه مناسب^۱ داشته باشند (بومسما و هوگلند، ۲۰۰۱) از رویکرد کوواریانس محور و در غیر اینصورت از رویکرد واریانس محور استفاده می‌شود.

^۱ در رویکرد واریانس محور بر اساس قاعده سرانگشتی حداقل نمونه مناسب ۵ برابر تعداد سوالات پرسشنامه می‌باشد.

برای بررسی نرمال بودن داده‌ها با توجه به طیف لیکرت و حجم نمونه بالا و پیچیدگی توزیع نرمال چندمتغیره از ضریب چولگی و کشیدگی متغیرها استفاده شد (پهلوان شریف و مهدویان، ۱۳۹۴). جدول (۶) به بررسی ضریب چولگی و کشیدگی پرداخته است.

جدول (۶): شاخص‌های توصیف توزیع داده‌های متغیرهای پژوهش

متغیر	چولگی *	کشیدگی **
سواد مالی	-۰,۲۹۸	-۰,۵۳۷
رفاه مالی	-۰,۳۰۷	-۰,۶۳۴
رفاه ذهنی	-۰,۷۲۴	-۰,۱۰۶
رفاه جسمی	-۰,۱۳۵	-۰,۳۴۶

* خطای استاندارد چولگی = ۰,۱۸۴   ** خطای استاندارد کشیدگی = ۰,۳۶۵

در صورتیکه ضریب چولگی و کشیدگی در بازه (+۱، -۱) باشد می‌توان نرمال بودن توزیع داده‌ها را پذیرفت (گسکین و همکاران^۱، ۲۰۱۹). همانطور که جدول ۶ نشان می‌دهد تمامی توزیع‌های داده‌های متغیرها نرمال هستند. بنابراین با توجه به حجم نمونه مناسب ($170 < 5 \times 342$)^۲ رویکرد تحلیل مدلسازی معادلات ساختاری بر مبنای کواریانس و نرم‌افزار مورد استفاده Amos24 انتخاب شد.

مدلسازی معادلات ساختاری

مدل معادلات ساختاری^۳ یک ساختار علی خاص بین مجموعه‌ای از سازه‌های غیرقابل مشاهده است. یک مدل معادلات ساختاری از دو مولفه تشکیل شده است: یک مدل ساختاری که ساختار علی بین متغیرهای پنهان را مشخص می‌کند و یک مدل اندازه‌گیری که روابطی بین متغیرهای پنهان و متغیرهای مشاهده شده را تعریف می‌کند. در ادامه این دو مولفه مدل معادلات ساختاری بررسی می‌شوند.

بررسی مدل‌های اندازه‌گیری

بارعاملی^۴ شاخص‌ها

قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده بوسیله بار عاملی نشان داده می‌شود. بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. اگر بار عاملی کمتر از ۰,۳ باشد رابطه ضعیف در نظر گرفته شده و از آن صرف‌نظر می‌شود. بارعاملی بین ۰,۳ تا ۰,۶ قابل قبول است و اگر بزرگتر از ۰,۶ باشد خیلی مطلوب است. (کلاین^۵، ۲۰۰۵). جدول ۷ بارهای عاملی هر شاخص را نشان می‌دهد.

قبل از بررسی بارهای عاملی به بررسی برازش مدل اندازه‌گیری پرداخته می‌شود. این شاخص‌ها به سنجش میزان سازگاری یک الگوی نظری با یک الگوی تجربی می‌پردازد. برای هر یک از این شاخص‌ها دامنه قابل قبولی در نظر گرفته شده است که در جدول ۸ نشان داده شده است (هو و بنتلر^۶، ۱۹۹۹). جدول ۸ نشان می‌دهد که مدل ۵ عاملی از برازش مناسب برخوردار است.

¹ Gaskin et al

^۲ تعداد سوالات پرسشنامه

³ Structural Equation Model (SEM)

⁴ Factor Loading

⁵ Kline

⁶ Hu and Bentler

جدول (۷): تحلیل عاملی تاییدی مدل اندازه‌گیری

شاخص تناسب	χ^2/df	P	IFI	NFI	TLI	CFI	RMSEA
دامنه قابل قبول	$3 >$	$0.05 >$	$0.9 >$	$0.8 >$	$0.9 >$	$0.9 >$	$0.08 >$
برازش مدل	۱,۶۸۹	۰,۰۰۰	۰,۹۲۲	۰,۸۲۹	۰,۹۱۴	۰,۹۲۲	۰,۰۶۳

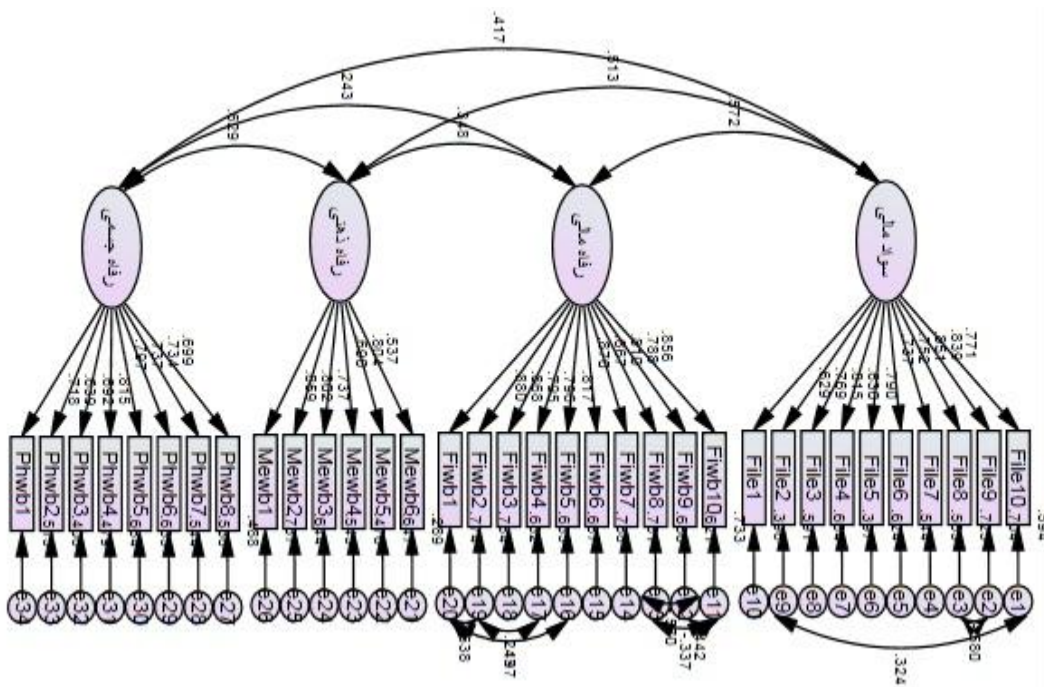
جدول (۸): بارهای عاملی استاندارد و غیراستاندارد شاخص‌های اندازه‌گیری متغیرها

متغیر	<-	شاخص	بارهای عاملی غیر استاندارد	بارهای عاملی استاندارد	انحراف استاندارد	عدد معناداری	سطح معناداری
سواد مالی	<-	File10	۱,۰۰۰	۰,۷۷۱			
	<-	File9	۱,۰۷۸	۰,۸۳۹	۰,۰۸۹	۱۲,۰۵۵	۰,۰۰۰
	<-	File8	۱,۰۳۶	۰,۸۵۱	۰,۰۸۴	۱۲,۲۸۷	۰,۰۰۰
	<-	File7	۰,۹۶۰	۰,۷۵۲	۰,۰۹۰	۱۰,۶۷۲	۰,۰۰۰
	<-	File6	۰,۸۹۷	۰,۷۳۷	۰,۰۸۶	۱۰,۴۲۵	۰,۰۰۰
	<-	File5	۱,۰۲۱	۰,۷۹۰	۰,۰۹۰	۱۱,۳۳۶	۰,۰۰۰
	<-	File4	۰,۶۱۴	۰,۶۳۰	۰,۰۷۱	۸,۶۸۲	۰,۰۰۰
	<-	File3	۱,۱۷۴	۰,۸۱۵	۰,۱۰۰	۱۱,۷۸۲	۰,۰۰۰
	<-	File2	۰,۹۸۹	۰,۷۶۹	۰,۰۷۴	۱۳,۳۵۵	۰,۰۰۰
	<-	File1	۰,۷۴۰	۰,۶۲۹	۰,۰۸۵	۸,۶۶۷	۰,۰۰۰
رفاه مالی	<-	Fiwb10	۱,۰۰۰	۰,۸۵۶			
	<-	Fiwb9	۰,۸۶۹	۰,۷۸۸	۰,۰۷۹	۱۰,۹۶۸	۰,۰۰۰
	<-	Fiwb8	۰,۸۶۱	۰,۸۱۰	۰,۰۷۲	۱۱,۹۰۴	۰,۰۰۰
	<-	Fiwb7	۱,۰۹۱	۰,۸۶۷	۰,۰۷۰	۱۵,۵۷۶	۰,۰۰۰
	<-	Fiwb6	۰,۹۹۹	۰,۸۷۰	۰,۰۶۴	۱۵,۶۹۴	۰,۰۰۰
	<-	Fiwb5	۱,۰۴۴	۰,۸۱۷	۰,۰۷۵	۱۳,۹۹۰	۰,۰۰۰
	<-	Fiwb4	۰,۹۵۹	۰,۷۹۶	۰,۰۷۲	۱۳,۳۸۸	۰,۰۰۰
	<-	Fiwb3	۰,۹۸۰	۰,۷۹۵	۰,۰۷۳	۱۳,۳۹۰	۰,۰۰۰
	<-	Fiwb2	۱,۰۰۹	۰,۸۶۸	۰,۰۶۵	۱۵,۵۹۱	۰,۰۰۰
<-	Fiwb1	۱,۰۸۸	۰,۸۸۰	۰,۰۶۸	۱۵,۹۹۰	۰,۰۰۰	
رفاه ذهنی	<-	Mewb6	۱,۰۰۰	۰,۵۳۷			
	<-	Mewb5	۲,۰۰۶	۰,۸۰۴	۰,۲۷۹	۷,۱۷۹	۰,۰۰۰
	<-	Mewb4	۱,۶۱۷	۰,۶۹۰	۰,۲۴۵	۶,۶۱۰	۰,۰۰۰
	<-	Mewb3	۱,۶۳۹	۰,۷۳۷	۰,۲۳۹	۶,۸۶۲	۰,۰۰۰
	<-	Mewb2	۱,۸۱۳	۰,۸۰۲	۰,۲۵۳	۷,۱۷۱	۰,۰۰۰
	<-	Mewb1	۱,۹۸۲	۰,۸۵۹	۰,۲۶۸	۷,۴۰۰	۰,۰۰۰

			۰,۶۹۹	۱,۰۰۰	Phwb8	<-	رفاه جسمی
۰,۰۰۰	۹,۰۱۹	۰,۱۲۸	۰,۷۳۴	۱,۱۵۱	Phwb7	<-	
۰,۰۰۰	۹,۰۶۳	۰,۱۲۲	۰,۷۳۷	۱,۱۰۶	Phwb6	<-	
۰,۰۰۰	۹,۷۴۸	۰,۱۲۰	۰,۷۹۷	۱,۱۷۳	Phwb5	<-	
۰,۰۰۰	۹,۹۴۹	۰,۱۲۱	۰,۸۱۵	۱,۱۹۹	Phwb4	<-	
۰,۰۰۰	۸,۵۳۳	۰,۰۷۸	۰,۶۹۲	۰,۶۶۴	Phwb3	<-	
۰,۰۰۰	۷,۹۰۵	۰,۰۹۴	۰,۶۳۹	۰,۷۴۳	Phwb2	<-	
۰,۰۰۰	۸,۸۳۶	۰,۰۸۹	۰,۷۱۸	۰,۷۶۴	Phwb1	<-	

جدول (۸) نشان می‌دهد تمامی شاخص‌های سنجش متغیرها دارای بارهای عاملی معنادار ($P < 0.05$) و در دامنه قابل قبولی هستند ($\lambda > 0.5$).

شکل (۱): تحلیل عاملی تاییدی مدل اندازه‌گیری ۴ عاملی

بررسی پایایی مدل‌های بیرونی

از روش‌های اندازه‌گیری برای سازگاری درونی در مدل‌سازی معادلات ساختاری پایایی ترکیبی است. قاعده کلی این است که مقدار این ضریب بایستی حداقل به مقدار عددی ۰,۷ نزدیک باشد. جدول ۹ این ضریب را برای هر مدل بیرونی نشان می‌دهد.

جدول (۹): پایایی مدل‌های بیرونی

متغیر	پایایی ترکیبی (CR)
سواد مالی	۰,۹۳۲
رفاه مالی	۰,۹۵۶

۰,۸۸	رفاه ذهنی
۰,۹۰۱	رفاه جسمی

جدول (۹) نشان می‌دهد که پایایی متغیرها مورد تایید است، زیرا $CR > 0.7$ می‌باشد.

بررسی روایی همگرا

برای بررسی روایی همگرا از شاخص میانگین واریانس استخراج شده (AVE) استفاده شده است. مقدار قابل قبول برای این شاخص عدد ۰,۴ است و مقادیر بالای ۰,۵ بسیار مناسب هستند (مگنر و همکاران، ۱۹۹۷).

جدول (۱۰): شاخص های روایی همگرا

متغیر	AVE
سواد مالی	۰,۵۸
رفاه مالی	۰,۶۹۸
رفاه ذهنی	۰,۵۵۶
رفاه جسمی	۰,۵۳۴

همانطور که نتایج جدول ۱۰ نشان می‌دهد برای تمامی دارای AVE قابل قبولی هستند ($AVE > 0.5$) بنابراین روایی همگرای متغیرها مورد تایید است.

بررسی روایی واگرا

در این پژوهش برای بررسی روایی واگرا از شاخص HTMT (هنسلر و همکاران، ۲۰۱۵) استفاده شده است. مقدار قابل قبول برای این شاخص اعداد کمتر از ۰,۹ می‌باشد. نتایج جدول ۱۱ حاکی از برقراری روایی واگرای متغیرهای پژوهش می‌باشد.

جدول (۱۱): شاخص HTMT برای متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴
سواد مالی				
رفاه مالی	۰,۵۸۳			
رفاه ذهنی	۰,۵۴۶	۰,۴۰۲		
رفاه جسمی	۰,۴۲۳	۰,۲۷۷	۰,۶۲۲	

بررسی مدل ساختاری

بررسی معناداری ضرایب مسیر

پس از بررسی مدل‌های اندازه‌گیری به بررسی مدل ساختاری پرداخته می‌شود. ابتدا شاخص های برازش مدل ساختاری بررسی و سپس به بررسی ضرایب مسیرهای پرداخته می‌شود.

جدول (۱۲): تحلیل عاملی تاییدی مدل ساختاری

شاخص تناسب	χ^2/df	P	IFI	NFI	TLI	CFI	RMSEA
دامنه قابل قبول	$3 >$	$0,05 >$	$0,9 >$	$0,8 >$	$0,9 >$	$0,9 >$	$0,08 >$

برازش مدل ساختاری	۱,۷۶۲	۰,۰۰۰	۰,۹۱۴	۰,۸۲۱	۰,۹۰۵	۰,۹۱۳	۰,۰۶۶
-------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

نتایج جدول (۱۲) حاکی از برازش مدل ساختاری می‌دهد. در مدل ساختاری روابط بین متغیرهای در قالب ضرایب مسیر و معناداری آنها بررسی می‌شود. جدول ۱۳ این نتایج را نشان می‌دهد.

جدول (۱۳): معنی داری ضرایب مسیرهای مستقیم مدل ساختاری

متغیر مستقل	<-	متغیر وابسته	ضرایب غیراستاندارد	ضرایب استاندارد	R2	انحراف استاندارد	عدد معناداری	سطح معناداری
سواد مالی	<-	رفاه ذهنی	۰,۲۵۰	۰,۵۲۶	۰,۲۷۷	۰,۰۴۸	۵,۱۷۱	۰,۰۰۰
سواد مالی	<-	رفاه مالی	۰,۶۱۳	۰,۵۷۳	۰,۳۲۹	۰,۰۸۴	۷,۳۲۲	۰,۰۰۰
سواد مالی	<-	رفاه جسمی	۰,۳۷۳	۰,۴۳۰	۰,۱۸۵	۰,۰۷۴	۵,۰۱۵	۰,۰۰۰

سواد مالی به ترتیب ۲۷,۷٪، ۳۲,۹٪ و ۱۸,۵٪ از تغییرات رفاه ذهنی، مالی و جسمی را تبیین می‌کند. بیشترین تاثیر سواد مالی به ترتیب بر رفاه مالی ($\beta=0,573$)، رفاه ذهنی ($\beta=0,526$) و رفاه جسمی ($\beta=0,430$) است.

نتایج حاصل از آزمون فرضیات

فرضیه (۱): سواد مالی بر رفاه جسمی تاثیر معناداری دارد.

با در نظر داشتن یافته‌های حاصل از آزمون این فرضیه که در فصل چهارم مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و نشان از وجود رابطه معنادار بین سواد مالی و رفاه جسمی می‌باشد می‌توان بیان داشت که از دیدگاه افراد مشارکت‌کننده در این تحقیق اینکه افراد بتوانند امور مالی خود در سطح فردی را پیگیری و دنبال نموده و از عهده مخارج زندگی در موقعیت‌های مختلف برآیند، آگاهی کافی نسبت به پیشنهادات مالی مختلف داشته و بتوانند مباحث مرتبط با وام، نرخ بهره، ریسک سرمایه‌گذاری و دیون مالی را تجزیه و تحلیل کنند و در عین حال برنامه‌ریزی دقیق و درستی از حیث صرف بودجه و درآمد مالی داشته و برای آینده خود پس‌انداز داشته باشند و این توانایی را داشته باشند که صورت‌های مالی عادی را بررسی نمایند می‌تواند باعث شود که آن‌ها دچار مشکلات مرتبط با خواب و دیدن کابوس نشده، فشارهای عصبی و سردردهای مزمن را تجربه نکرده، در انجام مسئولیت‌های کاری خود با مشکل مواجه نشده، افسردگی و اختلال روحی روانی را درک نکرده، امور جاری زندگی خود را به شکل عادی به انجام رسانده و در عین حال در تعاملات و برقراری ارتباط با دیگران مشکلی نداشته باشند که با توجه به نوآوری رابطه و مبتنی بر مستندات بدون وجود پیشینه نمی‌توان با نتایج پژوهش‌های پیشین مقایسه نمود.

فرضیه (۲): سواد مالی بر رفاه مالی تاثیر معناداری دارد.

یافته‌های مرتبط با این فرضیه نشان از وجود رابطه معنادار و مثبت بین سواد مالی و رفاه مالی داشته و از همین رو می‌توان نتیجه‌گیری نمود که از دیدگاه کارکنان شرکت توزیع برق که در این پژوهش مشارکت داشته‌اند برخورداری از دانش اولیه در زمینه حسابداری و داشتن قابلیت تامین مخارج زندگی، دنبال نمودن پیشنهادات ویژه مالی و وام‌های بانکی با بهره پایین، مرور رسانه‌های مختلف به ویژه شبکه‌های اجتماعی به منظور بالا بردن سطح دانش و آگاهی مالی، داشتن برنامه‌ریزی برای هرگونه هزینه در زندگی شخصی و پس‌انداز کردن پول و اهمیت قائل شدن برای دریافتی‌ها در هنگام بازنشستگی، آگاهی داشتن در مورد سپرده‌های مالی و خرید سهام و سرمایه‌گذاری‌های مالی و قابلیت داشتن در مرور و بررسی صورت‌های مالی بر رضایت داشتن از شرایط مالی، اطمینان خاطر داشتن نسبت به میزان پس‌انداز و سطح دریافت حقوق بازنشستگی، کافی دانستن میزان درآمدی کسب شده به صورت ماهیانه به منظور پرداخت هزینه‌های زندگی،

داشتن تمکن مالی به منظور پرداخت صورت حساب‌های ماهیانه مانند هزینه‌های مصرفی، خانواده و ...، امکان تامین منابع مالی برای رویدادهای غیرمترقبه، کسب درآمد از دیگر منابع مالی و عدم تمرکز صرف روی حقوق دریافتی، تمکن مالی کافی برای تامین نیازهای اولیه خانواده و نیازهای فردی و امکان داشتن برای خرید اقلام مختلف مورد نیاز در شرایط جاری و آتی، رضایتمندی فرد از بودجه لازم برای برآوردن نیازهای آتی، سطح درآمد، میزان پس انداز و بدهی و نیز مدیریت پول تاثیر معنادار و مثبتی داشته که با یافته‌های پژوهش انجام شده توسط علیرضائی و محمودزاده (۱۴۰۱)؛ محمدی و همکاران (۱۴۰۱)؛ مهدی دخت (۱۴۰۰)؛ فرخ بخت فومنی و احمدزاده (۱۴۰۰)؛ خضری پور (۱۳۹۹)؛ ژانگ و چارتجی (۲۰۲۳)؛ اوبید و همکاران (۲۰۲۳)؛ سینگ و شارما (۲۰۲۱)؛ طاهر و همکاران (۲۰۲۱)؛ رحمان و همکاران (۲۰۲۱) سازگاری دارد.

فرضیه (۳): سواد مالی بر رفاه ذهنی تاثیر معناداری دارد.

نتایج پژوهش گویای آن است که از دیدگاه افراد مشارکت کننده در این پژوهش رفاه ذهنی به شکلی معنادار و مثبت تحت تاثیر سواد مالی افراد قرار دارد. از همین رو می توان نتایج را به این تفسیر و تحلیل نمود که قابلیت داشتن فرد در زمینه مباحث مالی و محاسبات مرتبط با آن، کارآمدی در مواجهه روزانه با امور مالی مانند چک کردن حساب‌ها، کارت‌های اعتباری، بدهی‌ها و پیگیری هزینه‌ها، پیگیری کردن اخبار و اطلاعات مرتبط با امور مالی و اقتصادی در رسانه‌های مختلف، آگاهی از فعالیت‌های بازار سهام در بازار بورس و کسب و کار، دنبال کردن اخبار و روندهای مرتبط با امور مالی و سرمایه‌گذاری در زمینه کسب و کار و زندگی شخصی، مشورت گرفتن از افراد دارای اطلاعات و دانش در حوزه‌های مالی، برنامه‌ریزی داشتن برای مخارج و هزینه‌های زندگی می‌تواند بر احساس رضایتمندی از موقعیت و شرایط در سطح فردی، احساس شادی، آرامش و آسودگی و پرانرژی و فعال و پرتکاپو بودن فرد تاثیر معنادار و مثبتی داشته باشد که با یافته‌های حاصل از پژوهش انجام شده توسط رهاوی عزآبادی و همکاران (۱۳۹۳) مطابقت دارد.

پیشنهادات کاربردی بر اساس فرضیه های پژوهش

با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه‌های این پژوهش می‌توان دریافت که از نظر مشارکت کنندگان در این پژوهش سواد مالی بر رفاه مالی، جسمی و ذهنی تاثیر معنادار و مثبتی دارد که این میزان بر رفاه مالی بیشترین تاثیر را داشته و پس از آن رفاه ذهنی و در نهایت رفاه جسمی را شامل می‌شود بر همین اساس می‌توان پیشنهادات زیر را به کارکنان شرکت توزیع برق یزد به طور خاص و دیگر شهروندان ارائه نمود؛

- تلاش در جهت ارتقا دانش و اطلاعات در مورد روندهای اقتصادی مهم در زندگی فردی، فرصت‌ها و تهدیدات سرمایه‌گذاری به واسطه شرکت در دوره‌های آموزشی برخی از دانشگاه‌ها، موسسات خصوصی و نیز سازمان بورس اوراق بهادار.
- استفاده از وب سایت‌ها و کانال‌ها و صفحات آموزشی مرتبط با امور مالی به منظور ارتقا سطح سواد و دانش مالی و آگاهی از روند بازار، نحوه سرمایه‌گذاری، محاسبه سود و زیان سرمایه‌گذاری یا انباشت و ذخیره پول.
- دریافت و مطالعه کتاب‌های آموزشی مرتبط با امور مالی از سطح ابتدایی تا پیشرفته.

پیشنهادات برای پژوهش های آینده

به پژوهشگران جهت انجام تحقیقات آتی پیشنهاد می‌شود که

- ماهیت مفاهیم به کار رفته در این پژوهش به صورتی است که پاسخ‌دهندگان با در نظر داشتن شرایط مالی مختلف و در عین حال سطح سواد مالی متمایز از یکدیگر ممکن است ادراکات متفاوتی نسبت به رفاه مالی، ذهنی و جسمی داشته و یا فراتر از سوالات معین ارائه شده به آن‌ها، این امکان وجود دارد که اولویت‌ها و ترجیحات آن‌ها نسبت به رفاه مالی و یا تجربه دغدغه‌های ذهنی و آسیب‌های جسمی متفاوتی را داشته باشند و از همین رو پیشنهاد می‌شود به منظور بررسی دقیق‌تر نظرات پاسخ‌دهندگان و همچنین بسط آگاهی در مورد مولفه‌های مرتبط با سواد مالی افراد، رفاه مالی، ذهنی و جسمی محققان از روش‌های ساختار یافته دیگری مانند انجام مصاحبه و یا ارائه پرسشنامه باز استفاده نمایند.
- این پژوهش در سطح کارکنان شرکت توزیع برق در سطح شهر یزد انجام شده است و تاکید آن روی بررسی تاثیر سواد مالی بر رفاه مالی، ذهنی و جسمی می‌باشد و از همین رو پیشنهاد می‌شود تا محققان یک ساختار مفهومی مشابه و یا یک مدل مفهومی جامع‌تر با لحاظ کردن متغیرهای وابسته، میانجی و مستقل بیشتر را در همین مجموعه، کارکنان دیگر نهادهای دولتی و خصوصی و یا سطح شهروندان جامعه مورد آزمون و بررسی قرار دهند.
- به محققان پیشنهاد می‌شود تا به منظور ارزیابی دقیق‌تر سواد مالی افراد از پرسشنامه‌های استاندارد تدوین شده برای سنجش سواد مالی افراد و با محتوای سوالاتی مبتنی بر تصمیم‌گیری در شرایط و موقعیت‌های مالی مختلف استفاده نمایند.

منابع

- ✓ علیرضائی، شیدا، محمودزاده، احد، (۱۴۰۱)، بررسی تاثیر سواد مالی سرمایه گذران بر رفاه مالی با توجه به نقش میانجی توانمندی مالی، سومین کنفرانس ملی مدیریت بازرگانی، کارآفرینی و حسابداری ایران، تهران، صص ۱-۱۵.
- ✓ کیایی، مهسا، محمدی، فاطمه، حسین خانی، زهرا، مطلبی، سیده آمنه، (۱۴۰۱)، بررسی نقش میانجیگری رضایت مالی در ارتباط بین سواد مالی و کیفیت زندگی در سالمندان بازنشسته شهر قزوین، سالمند، مجله سالمندی ایران، دوره ۱۷، شماره ۳، صص ۳۲۲-۳۳۷.
- ✓ محمدی، منیژه، نادریان، آرش، اشرفی، مجید، گرگانلی دوجی، جمادوردی، (۱۴۰۱)، بررسی تاثیر سوگیری رفتاری خودکنترلی بر رفتار مالی و رفاه مالی از طریق نقش تعدیل گر سواد مالی در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه تحلیل بازار سرمایه، دوره ۲، شماره ۴، صص ۲۷-۴۶.
- ✓ مهدی دخت، مریم، (۱۴۰۰)، ارتباط بین سواد مالی و رفاه مالی کارکنان شهرداری منطقه ۱ شهرستان خرم‌آباد، پژوهش‌های نوین در مدیریت کارآفرینی و توسعه کسب و کار، دوره ۲، شماره ۱، صص ۵۳۴-۵۴۶.
- ✓ Abreu, M., & Mendes, V. (2010). Financial literacy and portfolio diversification. *Quant. Finance*, 10 (1), pp 515–528.
- ✓ Alshebami, A. S., & Aldhyani, T. H. (2022). The interplay of social influence, financial literacy, and saving behaviour among Saudi youth and the moderating effect of self-control. *Sustainability*, 14 (8780), pp 1-18.
- ✓ Azudin, M. Z. M., Ramli, S. S. M., Mahmood, W. N., Yunus, N. K. M., & Ramli, N. A. (2022). Revalidation of Financial Well-being Scale: The Fuzzy Delphi Method. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 12(9), pp 856 – 867.
- ✓ Bialowolski, P., Weziak-Bialowolska, D., Lee, M. T., Chen, Y., VanderWeele, T. J., & McNeely, E. (2021). The role of financial conditions for physical and mental health. Evidence from a longitudinal survey and insurance claims data. *Social Science & Medicine*, 281, 114041, pp 1-10.

- ✓ Boomsma, A., & Hoogland, J. J. (2001). The Robustness of LISREL Modeling Revisited. In R. Cudeck, S. du Toit, & D. Sörbom (Eds.), *Structural Equation Models: Present and Future. A Festschrift in Honor of Karl Jöreskog*, 1 (1), pp 139-168.
- ✓ Collins, M. J., & Urban, C. (2020). Measuring financial well-being over the lifecourse. *European Journal of Finance*, 26 (1), pp 341–359.
- ✓ Gaskin J., James M., Lim J. (2019). Master validity tool. AMOS plugin in: Gaskination's StatWiki, 2019. Gaskination's StatWiki.
- ✓ Hu, L.-t., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), pp 1–55.
- ✓ Iramani, R., & Lutfi, L. (2021). An integrated model of financial well-being: The role of financial behavior. *Accounting*, 7(3), pp 691-700.
- ✓ Khan, F., Siddiqui, MA., Imtiaz, S., Shaikh, SA., Chen, C-L., & Wu, C-M.(2022). Determinants of mental and financial health during COVID-19: Evidence from data of a developing country. *Frontiers in Public Health*, 10 (888741), pp 1-8.
- ✓ Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd ed.). New York: Guilford.
- ✓ Lone, U. M., & Bhat, S. A. (2022). Impact of financial literacy on financial well-being: a mediational role of financial self-efficacy. *Journal of Financial Services Marketing*, 1 (1), pp 1–16.
- ✓ Obaid, H. J., Hama, K. N. K., & Yasir, M. H. (2023). The Role of Financial Literacy in Achieving Financial Satisfaction Through Financial Well-Being. *International Journal of Professional Business Review*, 8(7), pp 1-18.
- ✓ Prakash, N., Alagarsamy, S., & Hawaldar, A. (2022). Demographic characteristics influencing financial wellbeing: a multigroup analysis. *Managerial Finance*, 48 (9/10), 1334-1351.
- ✓ Prendergast, S., Blackmore, D., Kempson, E., Russell, R. and Kutin, J. (2018), *Financial Well-Being, A Survey of Adults in Australia*, ANZ, Melbourne, Australia.
- ✓ Sabri, MF., Wahab, R., Mahdzan, NS., Magli, AS., & Rahim, HA. (2022). Mediating Effect of Financial Behaviour on the Relationship Between Perceived Financial Wellbeing and Its Factors Among Low-Income Young Adults in Malaysia. *Frontiers in Psychology*, 13 (858630), pp 1-16.
- ✓ Sehrawat, K., Vij, M., & Talan, G.(2021). Understanding the Path Toward Financial Well-Being: Evidence From India. *Frontiers in Psychology*, 12 (638408), pp 1-20.
- ✓ Seraj, AHA., Alzain, E., & Alshebami, AS.(2022). The roles of financial literacy and overconfidence in investment decisions in Saudi Arabia. *Frontiers in Psychology*, 13 (1005075), pp 1-12.
- ✓ Singh, D., & Malik, G. (2022). A systematic and bibliometric review of the financial well-being: advancements in the current status and future research agenda. *International Journal of Bank Marketing*, 40 (7), pp 1575-1609.
- ✓ Tahir, M.S., Ahmed, A.D., & Richards, D.W. (2021). Financial literacy and financial well-being of Australian consumers: a moderated mediation model of impulsivity and financial capability. *International Journal of Bank Marketing*, 39 (7), pp 1377-1394.
- ✓ Tisu, Luca. Lupşa, Daria. Vîrgă, Delia. Rusu, Andrei. (2020). Personality characteristics, job performance and mental health the mediating role of work engagement, *Personality and Individual Differences*, 153 (109644), pp 1-6.
- ✓ Zhang, C., Tang, L. & Liu, Z. (2023). How social media usage affects psychological and subjective well-being: testing a moderated mediation model. *BMC Psychol*, 11 (286), pp 1-20.